

Marrëdhëniet Beograd-Prishtinë dhe Veriu i Kosovës

Raport nga Tryeza e Rrumbullakët Vjenë, Austri; 9-10 Dhjetor, 2011

Përmbledhje e Diskutimeve

Këshilli për Qeverisje Inkluzive (CIG) në dhjetor të vitit 2011, në Vjenë të Austrisë, ka organizuar një tryezë të rrumbullakët për përfaqësues serbë dhe shqiptarë nga partitë politike dhe qeveria. Pjesëmarrësit përfshinin anëtarë nga partitë politike të Serbisë, si Partia Demokratike, Partia G17 Plus, Partia Socialiste e Serbisë, Partia Liberal Demokrate, dhe anëtarë nga partitë politike të Kosovës, si Partia Demokratike e Kosovës, Lidhja Demokratike e Kosovës, Lëvizja Vetëvendosje, Aleanca për Ardhmerinë e Kosovës, Partia e Pavarur Liberale, Lista e Bashkuar Serbe, si dhe një numër analistësh nga Beogradi dhe Prishtina. Poashtu morën pjesë diplomatë nga Zvicra, BE-ja dhe SHBA-të. Tryeza është financuar nga Departamenti Federal i Punëve të Jashtme të Zvicrës.

Idea për këtë takim lindi nga bisedat e CIG-ut me shumë nga të ftuarit gjatë gjysmës së dytë të vitit 2011. Një numër i konflikteve të pazgjidhura të Ballkanit perëndimor, prej të cilave më e ngutshmja është situata e tensionuar në veriun e Kosovës, pengojnë vendet e rajonit nga sigurimi i stabilitetit dhe lëvizjes më ritëm më të shpejtë drejt caktimit të tyre të përbashkët, antarësisimit në Bashkimin Europian. CIG organizoi takimin në Vjenë për të ndihmuar krijimin e ideve të reja se si të zgjidhet çështja më urgjente me të cilën ballafaqohet rajoni sot.

Pyetjet e agjendës ishin të grupuara rreth temës kryesore “Çfarë nevojitet për zgjidhjen e problemeve të veriut të Kosovës.” Pjesëmarrësit ishin ftuar për t’i identifikuar mënyrat e zgjidhjes së krizës në veri të cilat nuk janë relevante për tu diskutuar dhe ato të cilat duhet të shqyrtohen më tej. Pjesëmarrësit u inkurajuan që t’i identifikojnë problemet kryesore me të cilat përballen ata të cilët jetojnë në veri dhe të propozojnë zgjidhje që do të ishin më të mirat për t’i zgjidhur ato, t’i identifikojnë kriteret të cilat duhet të përmbushen në mënyrë që të arrihet një zgjidhje e pranueshme për të gjitha palët, të shikojnë për mundësitë e bashkëpunimit që ekzistojnë për Prishtinën, Beogradin dhe serbët e veriut për ta zgjidhur konfliktin, si dhe t’i identifikojnë masat e mundshme për ta ndërtuar besimin e ndërsjellë.

Sikurse në të gjitha tryezat e mëdha si kjo, jo të gjitha objektivat e agjendës janë përmbushur dhe kërkojnë një takim pasues. Në vijim është përmbledhja e diskutimeve të Vjenës dhe përfundimet e tyre. Për të inkurajuar diskutime të hapura, komentet nuk u janë atribuar diskutuesve specifik dhe CIG kërkon mirëkuptimin e atyre, të cilëve komentet nuk u janë kapur plotësisht në këtë raport të shkurtër. Pjesëmarrist morrën pjesë në këtë tryezë të rrumbullakët në cilësinë e tyre personale dhe qëndrimet e tyre jo domosdoshmërisht reflektojnë ato të organizatave të cilat i

përfaqësojnë. Pjesëmarrësit nuk e kanë rishikuar raportin, dhe CIG mban përgjegjësinë për përmbajtjen e tij.

Argumentet hyrëse

Dy analistë nga Beogradi dhe Prishtina e hapën diskutimin. Ata paraqitën një vështrim mbi marrëdhëniet në mes të Beogradit dhe Prishtinës dhe një analizë të situatës aktuale në veri. Pjesëmarrësi nga Beogradi adresoi marrëdhënien ndërmjet mjerimit ekonomik dhe ekstremizmit politik. Ekonomia e dobët, e karakterizuar nga nivele ekstreme të papunësisë – rreth 45 për qind në Kosovë dhe 20 për qind në Serbi – nuk po e prekë vetëm jetën e serbëve dhe shqiptarëve, por poashtu qëndrimet politike të Beogradit e Prishtinës. Ai argumentonte që në kohë të vuajtjes ekonomike kapja për nacionalizëm është mënyra më e mirë për elitën që ta zgjasë qëndrimin e saj në fuqi dhe që ta shmangë vëmendjen e publikut nga çështjet e vërteta. Që të dyja, si Beogradi ashtu dhe Prishtina përballen me deficite të buxhetit, rritje të dobët ekonomike, korrupsion dhe krim të organizuar të përhapur. Ai propozoi që Beogradi dhe Prishtina do të duheshin të fillonin një bashkëpunim të sinqertë, dhe jo vetëm atëherë kur një gjë e tillë kërkohet nga komuniteti ndërkombëtar.

Në lidhje me krizën në veri të Kosovës, folësi tha që mosmarrëveshja nuk qëndron vetëm ndërmjet Beogradit dhe Prishtinës, por poashtu ndërmjet Beogradit dhe serbëve të veriut, Prishtinës dhe këtyre serbëve, ndërmjet Beogradit dhe komunitetit ndërkombëtar, dhe ndërmjet Prishtinës dhe komunitetit ndërkombëtar. Beogradi do të duhej të mbështeste zgjidhjet nga të cilat do të përfitonin si serbët në veri të Kosovës poashtu edhe ata në jug, shtoi folësi. Ai poashtu tërqohi vërejtjen kundër “kriminalizimit të barrikadave në veri.” “Ndërsa disa persona tek barrikadat mund të jenë kriminelë, problemi është real.” Sipas argumentit të tij, burimi i problemit nuk është shkelja e ligjeve, shkelja e ligjeve është thjeshtë rezultat, e jo shkak, i konfliktit. As Beogradi e as Prishtina nuk mund të funksionojnë dhe të përparojnë më një rrezik të tillë të përhershëm politik e të sigurisë. Thirrja e presidentit Tadiq për largimin e barrikadave nuk është konsideruar serioze nga disa akterë, ngase thuhet që zyrtarët serbë kishin marrë masa për të parandaluar zbatimin e mesazhit të presidentit. Folësi konkludoi se qeveria e Kosovës ka përfituar nga kjo situatë, më së shumti për shkak se nuk ka vepruar, duke përfituar kështu nga mosveprimi.

Analisti nga Prishtina e hodhi poshtë argumentin që dëgjohet shpesh se serbet dhe shqiptarët nuk mund të jetojnë së bashku. “Nuk ka shumë kuptim të thuhet që serbët dhe shqiptarët nuk mund të jetojnë së bashku në Kosovë, por grupe të tjera etnike në vende tjera munden—për shembull, shqiptarët në Serbi dhe Maqedoni, rusët në Ukrainë dhe hungarezët në Rumani.” Shpërbërja e Bashkimit Sovjetik la 25 milion rusë jashtë Rusisë dhe ata duket se janë akomoduar në shtetet e tyre të reja përkatëse, deklaroi folësi. Ai poashtu vuri në pikëpyetje argumentin që serbët e veriut janë kundër integritetit për shkak të frikës së tyre nga Prishtina, duke shtuar që sipas kësaj logjike frika do të duhej të ishte më e madhe tek serbët në jug sesa tek ata në veri. “Serbët e veriut jetojnë të vetëm në veri, atëherë përse të frigohen! Nga ana tjetër, serbët e jugut jetojnë në zona të rrethuara nga një popullatë shqiptare.”

Analisti nga Prishtina theksoi se qasja e Beogradit është çelësi i integritetit të serbëve të veriut në institucionet e Kosovës, por tha se Beogradi është duke e bërë të kundërtën. “Beogradi është

duke i shfrytëzuar serbët e veriut për të ushtruar trysni mbi politikën e Kosovës dhe për të mbajtur cështjen e statusit të Kosovës të hapur”. Folësi shkurtimisht adresoi opsionet e mundshme për veriun. Ai tha që ndarja nuk është zgjidhje e mundshme, kryesisht për shkak se akterët kryesorë e kundërshtojnë fuqishëm një gjë të tillë. Ndarja, sipas po të njejtit analist, poashtu do të kishte pasoja për rajonin, sidomos për Bosnje e Hercegovinën dhe Maqedoninë. Shkëmbimi i territoreve është poashtu opsion që ka pak gjasa të ndodhë. Ky opsion është i mbështetur nga disa pjesë të shoqërisë serbe dhe asaj shqiptare por kundërshtohet nga komuniteti ndërkombëtar. Ndarja do të mund të arrihej nga bisedime të fshehta ndërmjet Beogradit dhe Prishtinës, por që tani për tani mbetet opsion i pamundur. Një opsion i tretë, modeli i planit të Ahtisaarit “Plus” që do të ofronte të drejta shtesë për serbët në veri, kundërshtohet nga shqiptaret kryesisht për shkak të frikës se dicka e tillë do të frenonte funksionimin e shtetit, si dhe nga Beogradi dhe serbët e veriut ngaqë e lë veriun brenda Kosovës. Opsioni i katërt, një mini-protektorat i përkohshëm që do të forconte sundimin e ligjit do të mund të ishte më i pranueshëm për Beogradin dhe Prishtinën por komuniteti ndërkombëtar nuk duket të jetë i gatshëm për ti siguruar resurset e nevojshme për këtë opsion, konkludoi folësi.

Pikat kryesore të diskutimit

Beogradi dhe serbët e Kosovës

Një pjesëmarrës serb nga veriu argumentonte se “Beogradi mund ta përdorë veriun për të mbajtur ndonjë lloj kontrolli mbi Kosovën por as Prishtina nuk është e interesuar për të ndërtuar partneritet, për më shumë ajo dëshiron t’ju bën dëm të tjerëve, sidomos kur thotë se strukturat kriminale e sundojnë veriun.” Ai pranoi që ka disa kriminelë në veri sikurse në jug, por tha që ata nuk kanë mjaft ndikim për të drejtuar kursin e ngjarjeve. “Kriminelët në veri nuk janë problemi, ata janë rezultat i problemit.” Ai tha që ndërkombëtarët dhe shqiptarët kanë pak ndikim në veri, dhe se vetëm Beogradi mund ta zgjidhë këtë krizë.

Ky pjesëmarrës shtoi që konstatimet që serbët e veriut janë peng të Beogradit apo kriminelëve nuk janë të vërteta. “Serbët e veriut thjeshtë duan që fatin e tyre ta marrin në duart e tyre.” Në mënyrë që të ketë sukses ndonjë zgjidhje, serbët e veriut duhet të jenë pjesë qenësore e çfarëdo diskutimi për veriun. Ai theksoi që ata nuk do të duhej të hiqnin dorë nga privilegjet që kanë tani—pavarësia e qeverisjes lokale, institucionet lokale serbe, pavarësia e shërbimeve sociale (institucionet shëndetësore dhe edukative, etj.)—por vetëm mund të kërkojnë më shumë. Ai poashtu tha që institucionet në veri nuk janë paralele por të vetmet që ekzistojnë në veri, edhe pse pranoi që ato janë institucione të Serbisë e jo të Kosovës, që është thelbi i problemit. Plani i Ahtisaarit është i papranueshëm për serbët e veriut, sepse i jep Kosovës pavarësi dhe nuk ofron siguri të mjaftueshme dhe garancë institucionale për komunitetin serb. Ai tha se vetëm një plan që ofron kornizë të fortë institucionale do të ishte i pranueshëm për serbët e veriut, por nuk dha detaje se si do të dukej një plan i tillë. Sipas tij, një zgjidhje për veriun është urgjente.

Perspektivat e serbëve të Kosovës

Dy realitete serbe ekzistojnë në Kosovë: veriu dhe jugu, tha një pjesëmarrës tjetër serb nga veriu, duke argumentuar që serbët në jug në njëfarë mënyrë janë ‘të detyruar’ të integrohen në institucionet e Kosovës, duke përfshirë pjesëmarrjen e tyre në zgjedhje elektorale, marrjen e letërnjoftimeve dhe tabelave të veturave, kurse serbët e veriut nuk duhet të integrohen. Ata

frikësohen nga humbja e identitetit serb: “Ne thjeshtë nuk duam të jemi pjesë e Kosovës. Ne nuk duam që dokumentet e Kosovës të thonë që jam kosovar dhe jo serb. Zgjidhje është ndonjë formë e përshtatjes së kufijve.”

Një numër i serbëve të jugut argumentonin që serbët e Kosovës të jugut nuk ishin të detyruar ta pranonin ‘realitetin e hidhur’ por më shumë e shihnin integrimin si opsion më të mirë për ti përmirësuar kushtet e tyre të jetesës. Një pjesëmarrës serb nga jugu poashtu kundërshtoi idenë e ndarjes, duke thënë se një gjë e tillë do të krijonte pasoja të shumta për serbët në jug të lumit Ibër. Ai shtoi që çfarëdo zgjidhje për veriun e Kosovës nuk mund të bëhet e izoluar dhe duhet të marrë parasysh pasojat e mundshme për serbët e jugut.

Një folës serb nga Kosova elaboroi disa nga zhvillimet e përgjithshme në lidhje me serbët e jugut. Një pjesë e madhe e popullatës serbe në Kosovë nuk është e informuar pse serbët e jugut po marrin pjesë në procesin politik të Kosovës. “Serbët nuk janë të kënaqur me zhvillimet dhe kjo është arsyeja përse ata vendosën të marrin pjesë në institucione të Kosovës.” Shumica e serbëve në Kosovë jetojnë në jug të lumit Ibër. Ata kanë jetuar në kushte të vështira dhe për këtë arsye ata u angazhuan në procesin politik, theksoi folësi. Ai tha se serbët në veriun e Kosovës nuk i besojnë më askujt, as Prishtinës e as Beogradit, dhe se ata e dinë “se çfarë nuk duan, por jo edhe çfarë duan.” Ai tha se qeveria e Kosovës po arrin mjaft rezultate të mira duke e pasur parasysh situatën. Ai propozoi që modeli i njëjtë i integritetit si i serbëve të jugut do të mund të zbatohet edhe për serbët e veriut.

Një pjesëmarrës nga veriu ofroi një listë problemesh të një rëndësie të vecantë për njerëzit në veri. Këto përfshinin zhvillimin ekonomik, papunësinë, identitetin, kthimin e refugjatëve, kthimin e pronave, personat e zhdukur, mbrojtjen legale, dhe zgjidhjen e rasteve gjyqësore ende të pazgjidhura. Një folës shqiptar theksoi se problemet praktike të veriut janë të njëjta sikur të jugut. Gjyqet nuk funksionojnë siç duhet. Reduktimet e energjisë elektrike, furnizimi me ujë, dhe papunësia janë po aq keq tek shqiptarët. Një folës tjetër tha që të gjitha këto janë çështje të statusit. “Nuk mund të kesh sundim të ligjit në veri pa e zgjidhur statusin, pa u pajtuar së pari se ligjet e kujt duhet të zbatohen këtu.” Ai parashihte që po të mos vepronin në mënyrë të guximshme, veriu i Kosovës do të mbetej një konflikt i ngrirë për vite të tëra. Një pjesëmarrës serb u pajtua se konflikti i ngrirë do të mbetej deri sa Serbia dhe Kosova nuk e dinë se ku i kanë kufijtë. Ai shtoi se Beogradi nuk e dëshiron tërë Kosovën. “Kur Beogradi thotë edhe Kosovën, edhe Bashkimin Evropian, çfarë në të vërtetë dëshiron të thotë është edhe veriun e Kosovës dhe Bashkimin Evropian.”

Çështja e identitetit është ngritur nga një numër pjesëmarrësish. Një numër i serbëve thonin se termi “kosovar” po ju imponohet. “Unë kam qenë serb për pesëdhjetë vite dhe nuk dëshiroj ta ndërrojë identitetin tim tani.” Por disa folës të tjerë thonin që kosovar nuk do të thotë shqiptar. “As shqiptarët nuk e duan termin.” Është një mbiemër që nënkupton se i takon Kosovës. Thënë ndryshe, do të thotë që je banor i Kosovës.

Prishtina dhe Veriu

Një pjesëmarrës shqiptar nga Kosova kundërshtonte ndryshimin e kufijve apo ndarjen si opsion. Ai bëri thirrje për kompromis. “Marrëveshja e Rambujesë, Plani i Ahtisaarit dhe kushtetuta e Kosovës ishin të gjitha kompromise.” Ai shpjegoi se vetë shqiptarët kishin probleme një kohë që

ta kuptojnë nocionin e kompromisit, por tani kanë kuptuar që duhet ta fitojnë besimin e serbëve të veriut dhe duan që së bashku të dalin me zgjidhje të bazuara në kompromis. Ai tha se shqiptaret dhe serbët do të duhej të fokusoheshin në arsyet përse të jetojnë së bashku e jo vetëm në arsyet përse nuk duhet ta bëjnë një gjë të tillë. “Kosova nuk është as vendi i parë e as i fundit që funksionon si vend multi-etnik. Vetë shteti multi-etnik është një kompromis.” Ai theksoi se qeveria e Kosovës e ka vullnetin dhe fondet që ta bëjë veriun një pjesë normale dhe prosperuese të Kosovës, por kjo do të mund të arrihej vetëm kur të fillojmë t’i numërojmë mundësitë, dhe jo pamundësitë për bashkëjetesë. Folësi poashtu tha se qeveria e Kosovës ka vullnet të krijojë dialog dhe komunikim me “njerëzit e veriut” por nuk specifikoi se kush do të ishin këta njerëz. Ai megjithatë do të pranonte dialogun me kryetarët e komunave serbe në veri në kapacitetin e tyre personal.

Konflikti qëndron mes Beogradit dhe Prishtinës dhe jo ndërmjet serbëve nga Kosova dhe Prishtina, pohonte një folës nga Kosova. “Serbia po e përdor mospranimin aktiv të Kosovës, duke bërë gjithçka për të shkatërruar procesin shtetndërtues të Kosovës dhe duke bërë jetën e shqiptarëve edhe më të vështirë.” Ai tha që Kosova dëshiron të jetë një fqinj i mirë, por që Serbia do të duhej të ishte poashtu një fqinj i mirë. Ai u pajtua me disa nga pohimet që politikanët e Kosovës nuk kanë ndryshuar që nga viti 2004, kur trazirat ndëretnike lanë disa të vdekur, por theksoi se as politika e Serbisë ndaj Kosovës nuk ka ndryshuar. “Retorika është e njëjtë, sikurse në kohën e Millosheviqit.”

Shqiptarët dhe serbët kanë problem të komunikojnë. Ata komunikojnë përmes mediave dhe kanaleve indirekte. Mirëpo sipas disa folësve, problemet më të cilat ata ballafaqohen kërkojnë ndërveprime të drejtpërdrejta dhe intenzive. Ndarja apo shkëmbimi i territoreve do të ishte veprimi i cili vetëm do t’ia ruante fytyrën vetëm Beogradit dhe eksperiencat nga e kaluara tregojnë se zgjidhje të tilla nuk janë të mira për njerëzit, tha një folës shqiptar. Ai e mbrojti planin e Ahtisaarit, duke thënë që ai në fakt ju ofron serbëve të Kosovës një status autonom jo territorial. Së pari, parlamentit i nevojitet mbështetja e dy të tretave të parlamentarëve joshqiptarë për ta ndërruar kushtetutën. “Kjo është arsye përse shqiptarët nuk mund të dominojnë. Jo për shkak se janë njerëz të mirë.” Se dyti, parlamenti nuk mund ta ndërrojë ligjin mbi zgjedhjet pa mbështetjen e dy të tretave të parlamentarëve joshqiptarë. “Këto mekanizma vendimmarrës janë si ato të dy dhomave, sikurse në një federatë.” Së treti, plani i Ahtisaarit lejon që Serbia të transferojë nëpërmjet bankave komerciale fonde pa pasur nevojë të paguajë tatim. Dhe së katërti, plani lejon shtetësi të dyfishtë: serbët mund të kenë dy patentshoferë, dy pasaporta dhe dokumente të tjera. Dhe vetë serbët e Kosovës mund të zgjedhin se cilat dokumenta duan ti përdorin. Ai nxiti serbët e veriut të artikulojnë nevojat dhe frikat e tyre të cilat plani i Ahtisaarit nuk i përfshin. Çfarë vendime dëshirojnë të marrin vetë? Mirëpo konkludoi që shqiptarët nuk do të pranenin një federatë territoriale apo joterritoriale.

Një rrugë përpara? Ndërtimi i besimit

Një numër i folësve, si serbë ashtu edhe shqiptarë thanë se shqiptarët dhe serbët duhet të ndërtojnë një mirëkuptim të përbashkët, të fokusohen në çështje praktike dhe jo në pyetje gjenerike se a do të duhej ta ndajnë Kosovën apo a mund të jetojnë së bashku serbët dhe shqiptarët. Këto pyetje nuk do të duhet të ishin pjesë e debatit për veriun. Integrimi i serbëve në jug të Kosovës do të duhej të shërbente si shembull për t’i bindur serbët e veriut që integrimi është i mundur, që shumica shqiptare nuk mund t’i dominojë institucionet.

Një pjesëmarrës shqiptar propozoi që politikanët do të duhej të fokusoheshin në zhvillimin ekonomik. “Unë jam për një Kosovë të zhvilluar, jo për një Kosovë multietnike.” Sa i përket veriut, ai tha këtu nuk bëhet fjalë për paratë. “Nuk është për të konkurruar me Serbinë se kush po ofron më shumë. Veriu ka të bëjë me statusin. Ne nuk mund ti zgjidhim çështjet praktike pa e zgjidhur statusin paraprakisht”.

Një folës serb nga veriu tha që mungesa e besimit të veriut të Kosoëv karshi Prishtinës ekziston për shkak se Prishtina nuk ka bërë mjaft për të ndërtuar besimin. Një numër i madh i i rasteve gjyqësore nuk janë zgjidhur. “Shtëpia ime është djegur dhe autorët e krimit ende janë të lirë. Prishtina e dëshiron territorin pa popullsinë.” Një folës shqiptar u përgjigj duke thënë se shtëpitë e qindra mijëra shqiptarëve janë djegur dhe autorët e krimit janë po ashtu ende të lirë. Gjykatat e Kosovës akoma nuk janë operative ashtu siç duhet prandaj është vështirë të dihet së çfarë është e motivuar në baza etnike dhe çfarë vjen si pasojë e performancës së dobët të gjykatave, theksoi ai. Folësi serb tha se nëse ata do të pranonin paratë nga Prishtina, 20 milion euro është shumë jodomethanëse. “Vetëm Universiteti në Mitrovicë i merr 10 milion Euro nga Beogradi.”

Kërkesa për pajtim dhe për konfrontim me të kaluarën ka qenë një temë që është paraqitur gjatë tërë diskutimit. Një zyrtar i një partie serbe tha se serbët dhe shqiptarët duhet ta pranojnë problemin dhe mos të arsyetojnë krimet e bëra në të kaluarën. Folësi tha se këto masa që ndërtojnë besimin sic janë zgjidhja e lëndëve gjyqësore dhe ofrimi i kushteve për kthimin e refugjatëve duhet të ndërmerren menjëherë. Ndërtimi i besimit kërkon më shumë komunikim të drejtpërdrejt. “Vetëm disa njerëz nga të dyja palët kanë mundësinë për të komunikuar drejtpërdrejt me njëri-tjetrin.” Në fund të fundit, sic konkludoi një folës, të dyja palët duhet të heqin dorë nga diçka për të arritur një zgjidhje të pranueshme për të dyja palët.

Komuniteti ndërkombëtar

Një pjesëmarrës nga Prishtina argumentonte se BE-ja nuk ka një qasje të balancuar: ajo i ofron Serbisë statusin e kandidatit për BE, ndërsa Kosovës vetëm qasje në territorin e saj verior. Një pjesëmarrës tjetër kundërshtoi pohimin që BE-ja ka një qasje të pabalancuar dhe përmendi rezultatet që solli dialogu Beograd-Prishtinë në Bruksel i sponzoruar nga BE-ja, për të dyja palët. “Dialogu theu bllokadën ndërmjet serbëve dhe shqiptarëve. Shumë besuan se ata do të largohen para se të fillojnë. Rezultatet janë të vogla, por megjithatë ekzistojnë. Në duhet të ndërtojmë mbi to, në vend se ta kritikojmë dhe minojmë dialogun.” Folësi tha se BE-ja së shpejti do të fillojë një dialog për liberalizimin e vizave me Kosovën dhe që poashtu së shpejti do të arrijë marrëveshje rreth emrit me të cilin Kosova do të marrë pjesë në programin evropian.

Anëtarësimi në BE mbetet motivi kryesor për Serbinë dhe Kosovën për të bashkëpunuar. Rruga e integritetit të Serbisë në BE është e lidhur drejtpërsëdrejti me Kosovën, tha një folës shqiptar. Ai ua kujtoi serbëve të veriut se ata duhet ta dinë se mungesa e bashkëpunimit nga ana e tyre do të ketë pasojë negative për integritetin e Serbisë në BE. BE-ja nuk është e njejta sikurse para dy viteve, ndikimi i pesë shteteve që vazhdojnë të refuzojnë ta pranojnë Kosovën, nuk është aq i fuqishëm sikurse para dy vjetëve. “Tani Gjermani luan rolin kyç.” Ai propozoi që të rritet presioni ndaj Serbisë në mënyrë që të arrihet një përparim, veçanërisht në largimin e barrikadave dhe shpërbërjen e strukturave paralele.

Një pjesëmarrës ndërkombëtar propozoi që të dyja palët do të duhej të fokusoheshin në gjetjen hapave të përkohshme për ta stabilizuar situatën dhe për ta parapërgatitur terrenin për zgjidhje politike për veriun. “Ne nuk mund të injorojmë faktin se Serbia nuk e njeh Kosovën, mirëpo le ta analizojmë situatën dhe të shohim se çfarë mund të bëhet në këto rrethana.” Ai tha se përparimi në një fushë mund të sjellë përparim në një fushë tjetër. “Batika ngrit të gjitha barkat”.

Përfundimi

Përkundër faktit që të dyja palët, si shqiptarët ashtu edhe serbët kryesisht përsëritën qëndrimet e tyre të mirënjohura publike për veriun dhe statusin e Kosovës në përgjithësi, tryeza e rrumbullakët në Vjenë prezantoi një numër përfundimesh të rëndësishme dhe tema të reja për diskutim. Ajo poashtu parashtrroi një agjendë për diskutime të mëtutjeshme. Takimi paraqiste një mundësi unike për shumë pjesëmarrës që të ulën në tavolinën e njejtë për të parën herë që nga fillimi i vitit 2008, kur Kosova e shpalli pavarësinë.

Duke pasë parasysh këtë, është shumë e qartë që kërkimi për kompromise është në një fazë të hershme.

Pengesa kryesore e diskutimeve të mëtutjeshme produktive që është vënë në pah nga shkëmbimet në Vjenë është mungesa e madhe e besimit dhe niveli i pamjaftueshëm i komunikimit ndërmjet Beogradit dhe Prishtinës, ndërmjet serbëve dhe shqiptarëve në përgjithësi e në veçanti ndërmjet institucioneve të Kosovës dhe përfaqësuesve serbë të veriut të Kosovës. Mosbesimi dhe dyshimi janë gjithmonë të pranishme. Diskutime të mëtutjeshme të tilla sikurse ky i organizuar në Vjenë pa dyshim do të prezantonin palët mes vete më mirë dhe do të kontribuonin në relaksim të mëtejshëm të atmosferës ndërmjet tyre.

Megjithatë, takimi në Vjenë poashtu tregoi se është e mundur të ndërmerren disa hapa që do ta ndërtonin besimin edhe para se të zgjidhet statusi i veriut të Kosovës. Pjesëmarrësit serb, në veri identifikuan çështjet e sigurisë dhe të sundimit të ligjit dhe veçanërisht funksionimin e policisë dhe sistemit gjyqësor, sigurimin e të drejtave të pronave, papunësinë, organizimin e vetëqeverisjes lokale në veri dhe frikën nga humbja e identitetit të tyre serb, si çështje të rëndësishme për të cilat janë të gatshëm të angazhohen në diskutime me homologët e tyre shqiptarë. Këto çështje, megjithëse janë të natyrës së përgjithshme, meritojnë zbatim të mëtejshëm nga pjesëmarrësit. Një dialog i propozuar ndërmjet institucioneve të Kosovës dhe të gjithë faktorëve politik me ndikim do të ishin vendi i duhur për ta bërë këtë. Një diskutim mbi këto çështje dhe hapa drejt zgjidhjes së tyre do të caktonte zhvillimin e masave të ndërtimit të besimit, që nevojitet aq shumë.

Këto mundësi të prezantuara në tryezën e rrumbullakët në Vjenë, do të duhej të shqyrtoheshin në takime të mëtejme. CIG planifikon ta organizojë një takim të radhës në fillim të vitit 2012.

Lista e pjesëmarrësve

Renditje alfabetike sipas gjuhës angleze

Shpend Ahmeti, Lëvizja *Vetëvendosje*
Agron Bajrami, Gazeta e përditshme *Koha Ditore*
Berat Buzhala, Partia Demokratike e Kosovës
Bekim Collaku, Partia Demokratike e Kosovës
Sadri Ferati, Lidhja Demokratike e Kosovës
Ardian Gjini, Aleanca për Ardhmërinë e Kosovës
Dukagjin Gorani, Partia Demokratike e Kosovës
Christopher Hoh, Departamenti i Shtetit i Shteteve të Bashkuara
Ylber Hysa, Koordinator për Veriun
Oliver Ivanovic, Iniciativa Qytetare “Serbia, Demokraci, Drejtësi”
Dusan Janjic, Forumi për Marrëdhënie Etnike
Srecko Latal, Grupi Ndërkombëtar i Krizave
Lawrence Meredith, Komisioni Evropian
Shkelzen Maliqi, Publicist
Smiljana Milisavljevic, Partia Demokratike
Randjel Nojkic, Lëvizja Serbe e Ripërtrirjes
Zoran Ostojic, Partia Liberale Demokratike
Stojanka Petkovic, Rajonet e Bashkuara të Serbisë
Slobodan Petrovic, Partia e Pavarur Liberale
Nenad Radosavljevic, Radio/TV Mir
Dejan Radenkovic, Partia Socialiste e Serbisë
Jelena Trivan, Partia Demokratike
Gordon Bardos, Këshilli për Qeverisje Inkluzive
Steven Burg, Këshilli për Qeverisje Inkluzive
Shpetim Gashi, Këshilli për Qeverisje Inkluzive
Alex Grigorev, Këshilli për Qeverisje Inkluzive
Krystyna Marty, Departamenti Federal i Punëve të Jashtme të Zvicrrës
Raphael Naegeli, Departamenti Federal i Punëve të Jashtme të Zvicrrës
Norbert Ruetsche, Departamenti Federal i Punëve të Jashtme të Zvicrrës
Roland Salvisberg, Departamenti Federal i Punëve të Jashtme të Zvicrrës
Ivana Stanojev, Këshilli për Qeverisje Inkluzive
Caroline Tissot, Departamenti Federal i Punëve të Jashtme të Zvicrrës